

ZGODOVINA

DRUŽBENI RED	VLADAJOČI RAZRED	IZKORIŠČENI RAZRED
PRASKUPNOST	/	/ brezrazredna
SUŽNJELASTNIŠTVO	sužnjelastniki	sužnji
FEVDALIZEM	fevdalci	podložniki, tlačani
KAPITALIZEM	kapitalist	delavec - proletariat

RAZVOJ ČLOVEKA

AVSTRALOPITEK ali južna opica

ČAS: 3 milijone pred našim štetjem

- Zadnja živalska oblika pred nastankom človeka

NAJDBE: v Tanzaniji (odtise stopinj), v Etiopiji (fosilne ostanke)

Vmes (1,5 – 2 milijona pnš): prilagajanje toplim in hladnim dobam, boj za obstanek in preživetje- umske in motorične spretnosti, genetske spremembe

HOMO HABILIS ali spretni človek

- vzravnana hoja
- prvi izdeluje orodje (prodnjak)
- sporazumevajo se z gibi in preprostimi glasovi
- možgani 700-800 ml

vzhodna Afrika!

Vmes (1,6 – 400.000 pnš): Afrika, Azija, Evropa

HOMO ERECTUS ali pokončni človek

- pestnjak
- uporaba ognja
- možgani (nekaj vmes)

Vmes (400 – 95 tisoč pnš): južna in vzhodna Afrika, Azija in Evropa

ARHAIČNI HOMO SAPIENS ali stari misleči človek

Posebna podzvrst (95 – 50 tisoč pnš)

NEANDERTALEC (človek, ki ve)

- v zelo hladnem podnebnju (močne kosti in mišice, večji nos, ploščato čelo in nižje rasti- podoben današnjim Eskimom)
- možgani kot danes
- izpopolnil orodje
- ni še govoril kot danes
- jamski človek
- izumrl in se ni mešal s sodobno obliko človeka

Vmes: od 95 tisoč pnš

HOMO SAPIENS ali sodobno misleči človek (človek, ki ve da ve)

PRESELJEVANJA:

- v Afriko pnš
- 35 tisoč pnš v Evropo
- 45 tisoč pnš v Ameriko
- 50 tisoč pnš v Avstralijo

Gladina morja je nizka zaradi ledene dobe, zato so s kopenskimi mostovi med seboj povezane skoraj vse celine

PALEOLITIK in MEZOLITIK (stara in srednja kamena doba)

- lov, ribolov, nabiralništvo

OROŽJA: sulice, lok, puščice, kopje, harpune, trnek, mreže

ČOLNI: drevaki ali deblaki (v mezolitiku)

ORODJA: pestnjaki, konice, strgala, sekire, nož, šila, igle, svedri, dleta (iz kosti, lesa in kamnov)

OGENJ in POSODA: iz kamna, lubja, lesa, kož, mehurjev

PREBIVALIŠČA: zaklonišča, jame, previsi, zemljanke, preproste koč

OBLIKE ŽIVLJENJA: a) horde

b) od mlajšega paleolitika rodovno plemenska ureditev
DRUŽINA □ rod ali KLAN □ PLEME (enakopravnost)

- selijo se
- udomačijo psa
- delitev dela po spolu
- totemizem: žival ali rastlina- prednik Tabu
- matriarhat- prepoved poročanja znotraj klana
- iniciacijski obred- 12-15 letne otroke speljali med odrasle

NEOLITIK in NEOLITSKA REVOLUCIJA

ČAS in PROSTOR: - 8000 pnš

- rodovitni polmesec

- bližnji vzhod- od tam na področje Nila, Jangcengjanga,

Hoanghoja, srednje in južne Evrope, Missisipija

VZROKI: - zmanjša se količina padavin

- izumrejo ledenodobne živali

- potrebe po hrani

- napredek znanja in tehnologije izdelovaja orodja

MEŠANO KMETIJSTVO IN NOMADSKA ŽIVINOREJA
OBLIKE POLJEDELSTVA: -požigalniško- selivsko

- motično
- ralno (kovinski ralnik)
- plužno
- namakalno

ORODJA: srpi, nečke, cepci, motike, kamniti možnarji

SUROVINE: kamen, les, kost (tehnika tolčenja in brušenja)

PRVE OBRTI (menjava): a) KERAMIČNA- lončarsko vreteno

b) PREDILSKA, TKALSKA- vreteno, kolovrat, statve

SPREMEMBE V ŽIVLJENJU IN ORGANIZACIJI DRUŽBE:

- stalna naselitev
- izdelovanje prebivališč
- nastanek vasi in mest (Jeriho)
- skupno lastništvo nad zemljo, pašniki in čredo
- zasebna lastnina (orodje, orožje, prebivališča)
- velike družine, delitev dela po spolu, še vedno matriarhat
- kult narave

OBDOBJE KOVIN

BAKRENA

ČAS: od 9 tisoč pnš

KRAJ: v Anatoliji v mali Aziji

NAHAJALIŠČA:

- samorodni ali naravni baker iz strg rek ali pobočij gora
- kopati so ga začeli 5 tisoč let pnš na Sinjskem pol., Siriji, Palestini, mali Aziji, Kavkazu, Iranu - **BAKRENI PAS!!!**
- Egipt in Mezopotamija ga uvažata
- Bogato najdišče je Ciper (grško Kypros, kar v latinščini pomeni cuprum- baker)

TEHNIKA OBDELAVE:

- tehnike kamene dobe (TOLČENJE- kovanje brez taljenja)
- od 8 tisoč let pnš postopek SEGREVANJA (izločili kisik)
- od 6 tisoč let pnš v Anatoliji postopek taljenja v pečeh z 800°C □

METALURGIJA

ORODJE: sekire, šila, igle, nakit

BRONASTA

ČAS: od 4 tisoč pnš

KRAJ: bližnji vzhod

- baker + 10 - 30 Y kositra = zlitina BRON
- za orodje, orožje, nakit
- razširi se v Indijo, Kitajsko, Evropo in južno ter srednjo Ameriko
- V EVROPI: zgodnja
srednja: grobne gomile
pozna: zarne gomile: kultura žarnih grobišč, ki je povezana z velikimi selitvami (Iliri, Kelti)

CIVILIZACIJA je stopnja razvoja človeka, za katero so značilne metalurgija (prva strojna znanost), klesani kamen, opeka, večkratne zidane konstrukcije, mesta, namakalno poljedelstvo, pisava, država,...

ŽELEZNA

ČAS: v 5. tisočletju pnš

KRAJ: mala Azija

- na dežele starega vzhoda
- v 2.tisočletju pnš v Evropo:
 - STAREJŠA ALI HALŠTATSKA (1000-450 pnš Hallstatt)
 - MLAJŠA ALI LATENSKA (450 pnš Latene v Švici)

Nosilci Kelti

PRIDOBIVANJE IN PRIDELAVA KOVIN

a) POKLICI: rudarji , talilci, kovači

- talijo v pečeh v fužinah ob rudnikih

GOSPODARSKE POSLEDICE:

- specializacija
- zaradi večje zahtevnosti so potrebna večja znanja, kar pripelje do novih poklicov
- presežki dela- menjava
- nastanek mest- postajajo pravna središča kmetijskega zaledja
- naturalno gospodarstvo prehaja v blagovno denarno
- razvoj trgovine povzročijo presežki, pomanjkanje naravnih bogastev, želja po dobičku
- uporaba denarja- od 7. stoletja pnš v mali Aziji Lidijci

DRUŽBENE POSLEDICE

- premoženjsko razslojevanje (revni, bogati)
- družbeno, politično razslojevanje: zaradi gospodarske moči naraščata tudi moč in ugled v družbi
- vojne postanejo vir bogatenja in vojnih ujetnikov
- patriarhat ali očetovo pravo
- iz plemenskih zvez se oblikujejo ljudstva
- prehod med prazgodovino in starim vekom oz. iz brezrazredne v razredno družbo imenujemo OBDOBJE VOJAŠKE DEMOKRACIJE (odločanje prehaja v roke knezov, vračov, vojaškim poveljnikom in drugim veljakom)

NASTANEK PRVIH DRŽAV

3500 pnš v Mezopotamiji mestne države (Uruk, Nipur, Babilon, Agade), ob Nilu, ob Hoanghoju in Jangcengjangu. str. 28

VZROKI: a) lažja organizacija namakalnega poljedelstva, ki je zahtevala sodelovanje, skupno delo, poenoten načrt za gradnjo prekopov, jarkov, nasipov, zapornic in za pravično delitev vode. Str.29

b) lažja organizacija trgovine, tudi obrti (uteži, mere, plačilno sredstvo, trgovske poti,...)

c) lažja obramba in osvajanje (delovna sila)

č) lažja obramba bogatih pred revnimi(zakoni, davki, vojska)

Ena najpomembnejših posledic je ločitev umskega od fizičnega dela
(pisava, zakoni, literarne stvaritve,...)

Organizacija oblasti na primeru Egipta (str.30)- hirarhično ali po stopnjah
urejeno oblast z obliko vladavine - DESPOTIZEM.

SUMERCI, ASIRCI, BABILONCI

HINDUIZEM, BUDIZEM, KONFUCIONIZEM